

Halforda pret Apvienoto Karalisti (*Halford v. The United Kingdom*)

1997. gada 25. jūnijs

Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 8. pants Tiesības uz privāto un ģimenes dzīvi

1. Ikvienam ir tiesības uz savu privāto un ģimenes dzīvi, korespondences noslēpumu un dzīvokļa neaizskaramību.
2. Valsts institūcijas nedrīkst traucēt nevienam baudīt šīs tiesības, izņemot gadījumus, kas paredzēti likumā un ir nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizstāvētu valsts un sabiedriskās drošības vai valsts ekonomiskās labklājības intereses, lai nepieļautu nekārtības vai noziegumus, lai aizsargātu veselību vai tikumību, vai lai aizstāvētu citu tiesības un brīvības.

Lietas būtība: telefona sarunu noklausīšanās policijas iekšējā telekomunikāciju sistēmā un publiskajā telekomunikāciju tīklā.

1983.gada maijā Alisone Halforda tika iecelta Mersisaidas policijas galvenā konstebļa (*Chief Constable*) asistenta amatā. Tas bija augstākais policijas ierēdņa amats Lielbritānijā, ko ieņēmusi sievietē. Nākamo septiņu gadu laikā Halforda astoņas reizes nesekmīgi mēģināja iegūt galvenā konstebļa vietnieka amatu, kandidējot uz vakancēm Mersisaidā un citur. Lai saņemtu paaugstinājumu šādā amatā, bija nepieciešams Iekšlietu ministrijas apstiprinājums. Taču pēc prasītājas domām Iekšlietu ministrija vadījās pēc Mersisaidas policijas galvenā konstebļa ieteikuma, kura noraidošā attieksme pret prasītājas stāšanos šajā amatā, kas pamatojās uz dzimumvienlīdzību, bija zināma, un to pastāvīgi atteica. Kad 1990.gada februārī Halforda saņēma kārtējo paaugstinājuma atteikumu, viņa Industriālajā tribunālā uzsāka tiesas prāvu pret Mersisaidas galveno konstebli un iekšlietu ministru, apgalvojot, ka viņa tikusi diskriminēta dzimuma dēļ, un kā atbildi uz Halfordas sūdzību Industriālajā tribunālā vairāki Mersisaidas policijas darbinieki uzsāka "kampanju" pret viņu. Tas izpaudās informācijas noplūdē uz presi, telefona sarunu pārtveršanā un disciplinārsodu piemērošanā. 1991.gada 6.decembrī Halforda griezās Komunikāciju pārtveršanas tribunālā, lai veiktu izmeklēšanu sakarā ar viņas telefona sakaru pārtveršanu. 1992.gada februārī tribunāls informēja, ka nav noticis 1985.gada Komunikāciju pārtveršanas akta (turpmāk - Akts) pārkāpums attiecībā uz viņas mājas telefonu. Vadoties no Akta noteikumiem, tribunālam nebija jāprecizē, vai noklausīšanās nav notikusi, vai tā ir notikusi atbilstoši Akta norādījumiem. Iekšlietu ministrija paskaidroja, ka noklausīšanās, ko veikusi Mersisaidas policija savā iekšējā telekomunikāciju sistēmā, ir ārpus jomas, ko regulē Akts. 1992.gada augustā Halforda atsauca sūdzību pret iekšlietu ministru un Mersisaidas galveno konstebli par dzimuma

diskrimināciju sakarā ar vienošanos, kas paredzēja, ka viņa aizies no darba policijā un pretī saņems 15 000 sterliņu mārciņu.

1992.gada 22.aprīlī Halforda griezās Eiropas Cilvēktiesību komisijā (turpmāk - Komisija). Viņa apgalvoja, ka viņas mājas un biroja telefona sarunu noklausīšanās ir pretrunā ar tiesībām uz privāto dzīvi un vārda brīvību, ko garantē ECK 8. un 10.pants. Viņai nebija pieejami arī efektīvi tiesiskās aizsardzības līdzekļi pret telefona sarunu pārtveršanu nacionālajās tiesībsargājošās iestādēs, kas ir pretrunā ar ECK 13.pantu. Tāpat Halforda uzskatīja, ka ir notikusi viņas dzimumdiskriminācija, kas ir pretrunā ar ECK 14.pantu saistībā ar 8. un 10.pantu. 1995.gada 2.martā Komisija atzina šo iesniegumu par pieņemamu izskatīšanai. 1996.gada 18.aprīļa ziņojumā tā pauda viedokli, ka ir noticis ECK 8. un 13.panta pārkāpums attiecībā uz Halfordas biroja telefona sarunām, ECK 8., 10. un 13.panta pārkāpums attiecībā uz mājas telefona sarunām. Komisija konstatēja, ka nav pārkāpts ECK 10.pants attiecībā uz biroja telefona sarunām un ECK 14.pants saistībā ar 8. un 10.pantu.

Komisija atzina, ka ECK 8.panta 1.daļas jēdzieni "privātā dzīve" un "korespondence" ir attiecināmi uz Halfordas telefona sarunām Mersisaidas policijas birojā.

Apvienotās Karalistes valdība uzskatīja, ka ECK 8.pants neaizsargā telefona sarunas, ko Halforda veikusi no savas darba vietas, tādēļ ka viņai nevajadzēja rēķināties ar konfidencialitāti attiecībā uz tām. Valdības pārstāvis pauda viedokli, ka darba devējam principā būtu jābūt iespējai bez darbinieka iepriekšējas brīdināšanas pārtvert viņa telefona sarunas, kas veiktas no telefona, ar kuru nodrošina darba devējs.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa (turpmāk - Tiesa) uzskatīja, ka no iepriekšējiem tiesu spriedumiem ir skaidrs, ka gan no darba vietas, gan no mājām izdarītās telefona sarunas iekļaujas 8.panta 1.daļas jēdzienos "privātā dzīve" un "korespondence". Nav pierādījumu tam, ka Halforda kā Mersisaidas policijas vietējās telekomunikāciju sistēmas lietotāja būtu brīdināta par to, ka telefona sarunas, kas izdarītas šajā sistēmā, būtu pārtveramas. Tiesa uzskatīja, ka viņa varēja rēķināties ar šo telefona sarunu konfidencialitāti. Šo prasītājas pieņēmumu pastiprina vairāki faktori. Kā galvenā konstelāsiestei viņas lietošanā bija birojs ar diviem telefoniem, kas bija domāti tieši viņas privātai lietošanai. Viņai pat tika dota garantija, ka viņa varēs lietot savus biroja telefonus, uzturot prasību lietā par viņas dzimumdiskrimināciju. Vadoties no iepriekšminētā, Tiesa secināja, ka telefona sarunas, ko Halforda izdarīja no biroja telefona, atbilst jēdzieniem "privātā dzīve" un "korespondence" un tādēļ šai sūdzības daļai ECK 8.pants ir piemērojams. Valdība pieļāva iespēju, ka prasītāja ir iesniegusi pietiekamu daudzumu pierādījumu tam, ka viņas telefona sarunas no biroja telefoniem ir tikušas pārtvertas. Arī Komisija uzskatīja, ka, iepazīstoties ar iesniegumu, šāda iespējamība atklājas. Šo viedokli atbalstīja arī Tiesa.

ECK 8.panta 2.daļa paredz, ka ar publisko varu apveltītas institūcijas iejaukšanās indivīda privātajā dzīvē un indivīda korespondences neaizskaramības pārkāpšana pieļaujama vienīgi saskaņā ar likumu. Tas nozīmē nevien atbilstību nacionālajiem tiesību aktiem, bet attiecas arī uz to kvalitāti un atbilstību tiesiskas valsts principiem. Nacionālajiem tiesību aktiem jābūt pietiekami skaidriem, lai pilsoņi

saņemtu adekvātu un pietiekamu informāciju par apstākļiem, kādos ar publisko varu apveltītās institūcijas ir tiesīgas izmantot šādus slepenus līdzekļus. Tiesa atzina, ka 1985.gada Akts neattiecas uz iekšējām komunikāciju sistēmām, kāda ir Mersisaidas policijā, un ka Apvienotajā Karalistē nav cita likuma, kas regulētu telefona sarunu pārtveršanu šādās sistēmās. Tādēļ nevar teikt, ka noklausīšanās ir notikusi saskaņā ar likumu ECK 8.panta 2.daļas kontekstā, jo nacionālie tiesību akti Halfordai nesniedza adekvātu aizsardzību pret policijas iejaušanos viņas privātajā dzīvē un korespondences neaizskaramības pārkāpšanu. No tā izriet, ka attiecībā uz telefona sarunu pārtveršanu, kas tika izdarītas no Halfordas biroja, ir noticis ECK 8.panta pārkāpums.

Prasītāja uzskatīja, ka Mersisaidas policija pārtvērusi arī sarunas, kas tika izdarītas no viņas mājām. Pārskatot pierādījumus, Komisija neguva pamatojumu iespējamībai, ka policija pārtvērusi arī sarunas no Halfordas mājām. Tiesa arī nekonstatēja iejaušanos viņas privātajā dzīvē un korespondences neaizskaramības pārkāpumus, ko regulē ECK 8.pants, attiecībā uz mājas telefona sarunām.

Halforda apgalvoja, ka viņai nav bijuši pieejami efektīvi tiesiskās aizsardzības līdzekļi, kas ir pretrunā ar ECK 13.pantu, kurš paredz: "Ikvienam, kura tiesības un brīvības, kas noteiktas šajā Konvencijā, tiek pārkāptas, ir nodrošināta efektīva aizsardzība valsts institūcijās, neskatoties uz to, ka pārkāpumu ir izdarījušas personas, pildot dienesta pienākumus".

Prasītāja apgalvoja, ka ir noticis ECK 13.panta pārkāpums, jo nacionālie tiesību akti neregulē telefona sarunu noklausīšanos, kas izdarītas ārpus publiskā telekomunikāciju tīkla. Tiesa atzina, ka 13.panta mērķis ir panākt tiesiskās aizsardzības līdzekļu nodrošināšanu nacionālajos tiesību aktos, ļaujot nacionālai institūcijai gan izskatīt sūdzības atbilstību Konvencijas noteikumiem, gan lemt par atbilstošu atlīdzību. Halfordas biroja telefona sarunu noklausīšanās bija pretrunā ECK 8.pantu, tādēļ, vadoties no ECK 13.panta, viņai bija tiesības uz efektīvu aizsardzību nacionālajās institūcijās. Valdība atzina, ka Apvienotajā Karalistē nav likuma, kas regulētu telefona sarunu pārtveršanu iekšējās telekomunikāciju sistēmās, kāda ir Mersisaidas policijā. Tādējādi prasītājam nacionālajā līmenī nebija iespēju panākt kaitējuma atlīdzību. Tiesa atzina, ka attiecībā uz prasītājas biroja telefona sarunām ir noticis ECK 13.panta pārkāpums. Attiecībā uz mājas telefona sarunām Tiesa nekonstatēja ECK 13.panta pārkāpumu.

Iesniegumā Komisijai prasītāja pauda viedokli, ka viņas mājas un biroja telefona sarunu noklausīšanās ir bijusi pretrunā ar ECK 10. un 14.pantu. Tiesa uzskatīja, ka prasība attiecībā uz 10. un 14.pantu ir līdzvērtīga prasībām attiecībā uz 8.pantu, tādēļ nav nepieciešams to izskatīt atsevišķi.

Halforda pieprasīja kompensāciju par iejaušanos viņas privātajā dzīvē un par stresu, kas radies tā rezultātā. Lai gan nebija iespējams noteikt, vai stress, no kā Halforda cieta, bija tieši saistīts ar telefona sarunu pārtveršanu vai radies no citām nesaskaņām ar Mersisaidas policiju, Tiesa atzina, ka 10 000 sterliņu mārciņu ir atbilstoša kompensācija.

Prasītāja pieprasīja atlīdzināt finansiālos zaudējumus, kas tai radušies vedot lietu Tiesā Strasbūrā. Šajā sakarā Tiesa viņai piesprieda 600 sterliņu mārciņu.

Halforda pieprasīja atmaksāt juridiskās pārstāvības izmaksas Strasbūrā 119 500 sterliņu mārciņu apmērā. Tiesa uzskatīja, ka pieprasītā summa neatbilst lietas apmēram un nosprieda, ka šim mērķim izmaksājamas 25000 sterliņu mārciņu (ieskaitot PVN).

Izskatot lietu, tiesa balstījās uz šādiem tiesas precedentiem: *Klāss un citi pret Vāciju (Klass and Others v. Germany)*, 06.09.1978.; *Malone pret Apvienoto Karalisti (Malone v. the United Kingdom)*, 02.08.1985; *Linders pret Zviedriju (Leander v. Sweden)*, 26.03.1987; *Huvigs pret Franciju (Huvig v. France)*, 24.04.1990; *Nimits pret Vāciju (Niemietz v. Germany)*, 16.12.1992.; *A pret Franciju (A v. France)*, 23.11.1993.; *Šahals pret Apvienoto Karalisti (Chahal v. the United Kingdom)*, 15.11.1996.; *Saunders pret Apvienoto Karalisti (Saunders v. the United Kingdom)*, 17.12.1996.; *Aksoi pret Turciju (Aksoy v. Turkey)*, 18.12.1996.